

2. Cywilizacja przemysłowa w pierwszej połowie XIX w.

ZAKRES ROZSZERZONY

Imię i nazwisko

Klasa Grupa A

1. Wyjaśnij krótko, kim były, co zrobiły lub czym zasłynęły wymienione osoby.

James Watt –

Samuel Morse –

2. Wyjaśnij pojęcia.

plodozmian –

proletariat –

inteligencja –

3. Podaj definicję rewolucji przemysłowej.

.....
.....

4. Rozstrzygnij, czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wpisz do tabeli litery P lub F.

W połowie XIX w. blisko 40% mieszkańców Wielkiej Brytanii żyło w miastach.	
Paryska giełda była najważniejszą instytucją w światowym handlu.	
W drugiej połowie XIX w. kołem napędowym gospodarki zjednoczonych Niemiec stał się przemysł chemiczny oraz elektrotechniczny.	

5. Rozstrzygnij, czy autor przedstawił w tekście przemiany, jakie zaszły w wyniku rewolucji przemysłowej. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Angielskie miasto Manchester opisane przez francuskiego polityka Alexisa de Tocqueville’a, 1835 r.

Trzydzieści czy czterdzieści manufaktur wznosi się na szczycie wzgórz [...]. Ich sześć pięter góruje nad krajobrazem, [...] pozwala stwierdzić z daleka centralizację przemysłu. [...] Małe uliczki starają się opleść niekompletne jeszcze człony tego miasta, stanowią obraz dzieła tworzonego w pośpiechu i nieładzie. [...] Niewiele z tych uliczek jest wybrukowanych, reszta to zwyczajne ścieżki [...]. [...]

Usłyszycie hałas pieców, ciężkie sapanie miechów. [...] łatwo dostrzec bogactwo niektórych i mizериę większości, zaradność kilku fabrykantów, dla których pracują tysiące [...]. [...] słońce podobne do jasnoszarego dysku już nie próbuje nawet pokonać dymu; to pod tą powłoką pracuje 300 000 ludzi.

Wiek XIX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1998, s. 141.

.....
.....
.....

2. Cywilizacja przemysłowa w pierwszej połowie XIX w.

ZAKRES ROZSZERZONY

Imię i nazwisko

Klasa Grupa B

1. Wyjaśnij krótko, kim były, co zrobiły lub czym zasłynęły wymienione osoby.

Edmund Cartwright –

Robert Fulton –

2. Wyjaśnij pojęcia.

burżuazja –

urbanizacja –

margines społeczny –

3. Podaj definicję rewolucji agrarnej.

.....

.....

4. Ustal, czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wpisz do tabeli litery P lub F.

W połowie XIX w. tylko 15% mieszkańców Niemiec żyło w miastach.	
Za ojca kolei parowej uznaje się brytyjskiego inżyniera George'a Stephensona.	
Pierwszą linię telegraficzną uruchomiono w USA w 1837 r.	

5. Wyjaśnij, jakie stanowisko zajął autor cytowanego tekstu wobec kwestii rozwoju kolei żelaznych.

Polski emigrant Aleksander Jełowicki o kolei żelaznej w Anglii, 1839 r.

Z Liwerpolu jechałem do Manchestera drogą żelazną; pęd niesłychany, ale tego pędu, siedząc w powozie, nie czuć bynajmniej; kto go chce poczuć, niech siądzie na wierzchu powozu, a przekona się, że pędzi prędzej od wiatru; zabawnie patrzeć, jak drzewa pochylają się mocno od wiatru w tę stronę, w którą się jedzie [...]. Wygodna to rzecz dla podróżnych te drogi żelazne, ale niewygodna dla mieszkańców tych okolic, przez które te drogi przechodzą; bo drogi żelazne, przecinając pola, psują gospodarstwo, a dym wozów parowych odbiera żyzność przyległym polom i łąkom: drogi żelazne i tę jeszcze mają niedogodność, że wiele kosztują, i nieprędko na nie wszystkie kraje i okolice zdobyć by się mogły. Zdaje mi się, że rozum ludzki za pomocą Boską wymyśli coś mędrszego jak drogi żelazne, a wtedy szczątki dróg żelaznych będą świadczyć o dzieciństwie sztuki dzisiejszych czasów [...]. Nim jednak nastąpi ta hańba dla dróg żelaznych, rad bym, żeby były wszędzie, żeby już były zaraz, natychmiast, bo jeden z mędrców francuskich powiedział, że drogi żelazne wrócą nam Polskę.

A. Jełowicki, *Moje wspomnienia*, Poznań 1877, s. 395.

.....

.....

.....

2. Cywilizacja przemysłowa w pierwszej połowie XIX w.
Zakres rozszerzony. Model odpowiedzi

Nr zadania	Grupa A	Grupa B	Punktacja
1.	np. James Watt – szkocki wynalazca maszyny parowej (1769 r.) Samuel Morse – amerykański wynalazca telegrafu elektrycznego (1837 r.) (Lub podobna merytorycznie poprawna odpowiedź).	np. Edmund Cartwright – brytyjski wynalazca mechanicznego krosna (1785 r.) Robert Fulton – amerykański konstruktor, jako pierwszy zastosował silnik parowy do napędu statku, którego rejs odbył się w 1807 r. na rzece Hudson (Lub podobna merytorycznie poprawna odpowiedź).	2 pkt
2.	np. płodozmian – system uprawy, którym zastąpiono trójpółówkę; był bardziej wydajny, bo wykorzystywano w nim cały areal pól uprawnych; dzielono je na cztery części i każdą z nich obsiewano innym rodzajem roślin proletariat – zróżnicowana, niższa klasa społeczna składająca się z robotników pracujących w fabrykach; najlepiej sytuowani w obrębie tej klasy byli wykwalifikowani robotnicy, w najgorszej sytuacji materialnej znajdowali robotnicy niewykwalifikowani, nisko opłacani oraz bezrobotni, tworzący lumpenproletariat inteligencja – grupa społeczna, ukształtowana w pierwszej połowie XIX w., którą tworzyły osoby wykształcone, podejmujące się misji przewodnictwa w narodzie i służby innym grupom społecznym (Lub podobna merytorycznie poprawna odpowiedź).	np. burżuazja – nowa warstwa znajdująca się na szczycie drabiny społecznej; tworzyli ją właściciele fabryk, linii kolejowych czy żeglugowych, firm ubezpieczeniowych, bankierzy, wielcy kupcy urbanizacja – inaczej umiastowienie, czyli proces powstawania i rozwoju miast margines społeczny – osoby żyjące w miastach, wykluczone społecznie: żebracy, bezdomni, inwalidzi, przestępcy (Lub podobna merytorycznie poprawna odpowiedź).	3 pkt
3.	np. rewolucja przemysłowa – proces przemian w przemyśle, zapoczątkowany w XVIII w., polegający na zastąpieniu produkcji	np. rewolucja agrarna – proces przemian w rolnictwie wywołany pojawieniem się nowych wynalazków i udogodnień	1 pkt

	ręcznej w manufakturach i warsztatach rzemieślniczych produkcją maszynową (Lub podobna merytorycznie poprawna odpowiedź).	w uprawie roślin oraz hodowli zwierząt, zachodzący w XIX w. (Lub podobna merytorycznie poprawna odpowiedź).	
4.	P, F, P	P, P, F	3 pkt
5.	Np. Tak, autor tekstu ukazuje przemiany wynikające z rewolucji przemysłowej. Tekst opisuje nowo powstałe miasto (urbanizacja), nad którego horyzontem góruje morze kominów i wielki smog. Przedstawia także mieszkańców miast – fabrykantów i pracujące dla nich masy (klasy społeczne charakterystyczne dla okresu rewolucji przemysłowej). (Lub podobna merytorycznie poprawna odpowiedź).	Np. Mimo że autor tekstu postuluje rozwój kolei z powodów patriotycznych (miałaby ona przyczynić się do odzyskania niepodległości przez Polskę), w zasadzie można odnieść wrażenie, że nie jest zwolennikiem tej formy transportu. Co prawda, dostrzega wygodę dla podróżujących, ale narzeka na wysokie koszty, utrudnienia dla właścicieli pól i gospodarstw znajdujących się w pobliżu dróg żelaznych, zanieczyszczanie powietrza. Autor przewiduje koniec kolei i zastąpienie jej jakimś mądrzejszym wynalazkiem. (Lub inna merytorycznie poprawna odpowiedź).	2 pkt
RAZEM			11 punktów